

بررسی سیر رسانه در طول تاریخ

از طب و نود تا یک کلیک

از زمان آدم و حوا تا به امروز و این لحظه، بشر همواره از وسیله‌ای برای برقراری ارتباط استفاده می‌کرده تا بتواند پیام خود را به دیگران برساند. پس او بی‌جهت اشرف مخلوقات نامیده نشده است. او در ابتدای آفرینش‌اش با جانوران تفاوت زیادی نداشت زیرا اطلاعات را به شیوه آنان مبادله می‌کرد؛ یعنی از طریق لمس کردن، حرکات چهره و... اما برای روحیه کنجکاو و ناآرام او، این وسایل ابتدایی، ساده و ناکافی بود و نمی‌توانست نیازهای او را برطرف سازد. انسان دوره‌های گذشته، در زمان‌هایی دور، از ارتباطات چهره به چهره و رودررو استفاده می‌کرده و از طریق طبل و دود پیام‌هایش را برای دیگران ارسال می‌کرده است. انسان با سعی و تلاش برای برقراری ارتباط بیشتر با اطراف خود، در طولانی مدت به زبان شفاهی دست یافت و از آن برای برقراری ارتباط بهتر و مؤثرتر استفاده کرد. در این شماره از نوجوان به معرفی این رسانه‌ها می‌پردازیم. البته لازم است ذکر کنیم که شروع کار رسانه‌ها با مطبوعات چاپی بوده است اما گفتن از آن را به شماره‌های بعد موکول کردیم.

محمد طائب
نوجوانه

تلگراف

ساموئل مورس ششم ژانویه ۱۸۳۸ میلادی دستگاه تلگراف خود را به نمایش گذاشت. این وسیله قادر بود در هر دقیقه ۱۰ واژه را با استفاده از فن الکترومغناطیس و قطع و وصل جریان برق مخابره کند که در استفاده از آن، هر وصل کوتاه مدت، نشان دهنده یک نقطه و هر وصل طولانی مدت، نمایانگر یک خط بود. او برای هر حرف الفبا، رمزهایی را بر پایه نقطه‌ها و خط‌ها ایجاد کرد و واژه‌نامه مورس را پدید آورد تا با استفاده از تلگراف کلمه‌ها از آن طرف خط، رمزگشایی شود و فرستنده مفهوم پیام را بفهمد.

تلفن

بعد از ظهر یک روز از ژوئن سال ۱۸۷۵ میلادی، الکساندر گراهام بل با همکاری دوستش واتسون موفق به اختراع تلفن شد و در ژانویه ۱۸۷۶ میلادی دستگاه تلفن بل به کار افتاد. دهم مارس ۱۸۷۶ میلادی هنگام انجام آزمایش‌هایی برای انتقال صوت، آب اسید باتری روی شلوار بل ریخته شد و او فوراً بی اراده خطاب به دستیارش چنین گفت: «آقای واتسون، خواهش می‌کنم فوراً بیاید اینجا، من به کمک شما احتیاج دارم.» واتسون که در انتهای مدار، در طبقه دیگری کار می‌کرد، صدا را از دستگاه شنید و با خوشحالی از پله‌ها با عجله پایین آمد و این نخستین مکالمه‌ای بود که به وسیله تلفن انجام گرفت.

رادیو و تلویزیون

از زمان بهره‌برداری عمومی از رادیو در سال ۱۹۲۰ و پس از آن، استفاده از تلویزیون در سال‌های پس از جنگ جهانی دوم، سال‌ها می‌گذرد. رادیو و تلویزیون که با استفاده از تکنولوژی‌های پیش از خود به وجود آمده بودند، از جمله رسانه‌های نوین به حساب می‌آیند. این دو رسانه الکترونیکی، علاوه بر تفاوت‌ها، شباهت‌هایی هم با یکدیگر دارند که از مهم‌ترین آنها می‌توان به قدرت آنان در پخش مستقیم وقایع و رویدادها اشاره کرد.

ماهواره‌ها

ماهواره‌هایی از وسایل مهم ارتباطی در قرن حاضر بوده که همچنان در حال رشد و گسترش است. ماهواره‌ها نسبت به وسایل ارتباطی و روش‌های سنتی ارتباط، دارای مزایای زیادی است از جمله وسعت پوشش، انعطاف‌پذیری و ظرفیت بالای حمل پیام. این وسیله نوین می‌تواند حجم بالایی از پیام‌ها و علائم الکترونیکی را به تمام نقاط جهان منتقل کند؛ در حالی که نیازی به کابل و سیم نیست و به همین دلیل انعطاف‌پذیر است. در عین حال از این وسیله ارتباطی برای پخش برنامه‌های تلویزیونی، پیش‌بینی وضعیت آب و هوا، حفاظت از محیط‌های نظامی و جاسوسی استفاده می‌شود. آنچه در مورد ماهواره‌ها دارای اهمیت است، قدرت نفوذشان در کشورها از طریق پخش برنامه‌های تلویزیونی است که مخاطبان با هزینه‌ای اندک، می‌توانند به تعداد زیادی کانال دسترسی داشته باشند.

اینترنت

می‌توان گفت، تفکر شکل‌گیری اینترنت در دوران جنگ سرد ریشه دارد. شاید بتوان گفت، دوندگه در شکل‌گیری اینترنت حائز اهمیت است. اولین مورد این که مسائل هسته‌ای در آن دوره به مسأله‌ای مهم در دنیا تبدیل شد و دومین دلیل، اقدام شوروی در اواخر دهه ۱۹۵۰ برای پرتاب اولین ماهواره خود به فضا بود که بخش نظامی آمریکا را از وحشت ته‌آجم هسته‌ای به وسیله ماهواره، به وحشت و تکاپو انداخت که همین وحشت موجب تقای بخش نظامی این کشور شد. همین اتفاقات بود که باعث شد آنان دست به ابتکاری بزنند که تحولی عظیم در جهان ایجاد کند.

چند رسانه‌ای‌ها

پیوند تکنولوژی‌های جدید شامل کامپیوترها، ارتباطات راه دور و وسایل ارتباط جمعی، تحولات عظیم و شگرفی را ایجاد کرده است به گونه‌ای که در حال حاضر با ادغام این سه تکنولوژی، تکنولوژی اطلاعاتی به نام «چند رسانه‌ای» به وجود آمده است. به دنبال ظهور «رسانه‌های نوین» که غیرمتمرکز و متنوع هستند، در نیمه دوم دهه ۱۹۹۰، سیستم ارتباط الکترونیکی جدیدی شکل گرفت که از ترکیب رسانه‌های همگانی جهانی و سفارشی و ارتباط کامپیوتری تشکیل شده بود و ویژگی آن، ترکیب رسانه‌های مختلف و توانایی ذاتی آن برای ارتباط متقابل بود. این سیستم توانست قلمرو ارتباط الکترونیکی را به همه زندگی، از خانه تا کار، از مدرسه تا بیمارستان و از تفریحات تا مسافرت گسترش دهد.

بزرگراه‌های اطلاعاتی

مفهوم بزرگراه‌های اطلاعاتی، بیان‌کننده مجموعه شبکه‌هایی است که در حال فعالیت بوده و جریان صدا، متن و تصویر را به گونه‌هایی واقعی یا مجازی امکان‌پذیر می‌سازد. این پیام‌ها همگی از یک کانال واحدی می‌گذرد و به نشانه‌هایی که ماهیت واحدی دارد، تبدیل می‌شود. برای ایجاد این بزرگراه‌ها، شرکت‌های مختلف اطلاعاتی و ارتباطی از جمله مطبوعات، شرکت‌های تبلیغاتی، سازمان‌های رادیو و تلویزیون و شرکت‌های چندملیتی و کامپیوتری و فرامیلتی را ایجاد می‌کنند. بزرگراه‌های اطلاعاتی، تأثیرات بسیاری بر زوایای مختلف زندگی انسان دارد، از آن جمله: مشاغل، دانش، فرهنگ، اقتصاد، قوانین، زندگی شخصی و...

شبکه‌های تعاملی

در هر دوره‌ای از زندگی بشر، رسانه‌ای به عنوان ابزار غالب مطرح بوده است و تأثیر رسانه‌های غالب در هر عصر را می‌توان به وضوح مشاهده کرد؛ هر چند در دوره‌های قبل، وسایل ارتباطی یک سو به بودند و مخاطبان منفعل اما در این دوره ما با ظهور رسانه‌های دوسویه و تعاملی مواجهیم که در حال گسترش است. در عصر حاضر، ما شاهد دگرگونی و تغییر در تکنولوژی و در عین حال شاهد شکل‌گیری شبکه‌های تعاملی نیز هستیم. از طریق کاربرد ارتباطات کامپیوتری و ایجاد روابط اجتماعی غیررسمی ناظران متوجه ایجاد پدیده‌ای شدند که جامعه مجازی نام گرفت. در اواسط دهه ۱۹۹۰، ده‌ها هزار از این نوع جوامع در سراسر جهان ایجاد شد و در حال گسترش بود. این تکنولوژی‌های جدید تأثیر عمیقی بر روابط فردی و اجتماعی می‌گذارد و تصور ما را از جهان پیرامون دگرگون می‌سازد.

